pastebėtas kietas paviršius, jos užpiltos rudu permaišytu smėliu. Sprendžiant iš sluoksnių stratigrafijos, jos vienalaikės su kapinynu. Forma liudija, kad jos sąmoningai iškastos, galbūt skirtos kapinyne vykusioms apeigoms, nors jokių degimo nei medienos pėdsakų nepastebėta.

Mindaugas Bertašius

The 1996–1997 research of Marvelė cemetery graves from the 8th–12th centuries

In 1996–1997 VU proceeded with the research of Marvelė cemetery (the city of Kaunas). In the eastern part of the site there were examined graves dating to the 8th–12th centuries. The 21 graves from the area are ascribed to two types: those with bodies in rather small pits and those with bodies laid (extended) on the surface of the cemetery. The graves contained scanty goods that attest their dating to the 9th–12th centuries. The research revealed 55 primary horse burials; some of them contained elaborate bridles and numerous burial items. In small pits there were found a number of horses in a face-down and flexed position, in some burials only heads and forelegs were noted. Quite a different case was presented by horse burials with scattered isolated bones and scanty burial items.

Audronė Bliujienė

Užpelkių kapinyno tyrinėjimai 1996 metais

1996 m. buvo tęsiami Užpelkių kapinyno tyrinėjimai (žr. *ATL 1986 ir 1987 metais,* V., 1988, p. 67–70; *ATL 1988 ir 1989 metais,* V., 1990, p. 74–77; *ATL 1990 ir 1991 metais,* V., 1992, t. 1, p. 73–77; *ATL 1992 ir 1993 metais,* V., 1994, p. 132–137; *ATL 1994 ir 1995 metais,* V., 1996, p. 102–104). Kapinyno kalvelės centre buvo ištirtas 82 m^2 dydžio plotas ir rasti 4 nedegintų mirusiųjų kapai (Nr. 86–89), datuojami V–VI a. (Nr. 86–88) bei VIII a. pabaiga–X a. pradžia (Nr. 89).

V–VI a. kapai, išskyrus kapą Nr. 89, nebuvo apsupti akmenų vainikų. Pastarąjį kapą supo netvarkingas, suardytas nedidelių 14 akmenų vainikas. Kapo Nr. 89 vainikas suardytas, kai į ankstesnįjį kapą VIII a. pabaigoje–

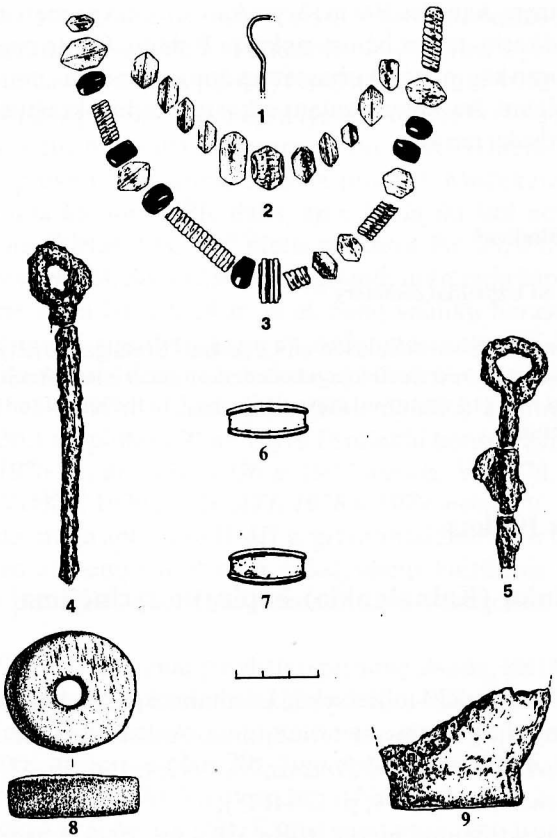
X a. pradžioje buvo įkasti mirusio vyro palaikai. Vėlyvasis kapas suardytas ariant kapinyno kalvelę.

V–VI a. mirusieji buvo laidoti galva į ŠV (Nr. 86, 88). VIII a. pabaigos–X a. pradžios kapas orientuotas į PV. Griaučiai neišlikę, todėl mirusiųjų padėtis kape ir lytis nustatyta iš įkapių išsidėstymo. Kape Nr. 89 palaidotas vyras, kape Nr. 86 – moteris, kape Nr. 88 nenustatytos lyties vaikas. Visuose kapuose rasta daug pavienių degėsių. Kape Nr. 86, kojūgalyje, virš įkapių, aptikta 85x35 cm dydžio ir 3–6 cm gylio degėsių ir pelenų pilna duobelė. Matyt, greta ne visai žemėmis užpiltos kapo duobės buvo kūrenama ugnis.

Tirtuose kapuose įkapių rasta nedaug. Kapuose Nr. 87–88 radinių visai neaptikta. Turtingumu išsiskyrė moters kapas Nr. 86. Šiame kape rasti du karolių vėriniai. Vienas jų susidėjo iš 8 gintaro, 6 melsvai žalio stiklo karolių, 3 žalvarinių ir 2 sidabrinių įvijėlių (pav. 20:3). Kitą vėrinį, rastą prie mirusiosios dešiniojo šono, sudarė 11 nedidelių gintaro karoliukų (pav. 20:2). Mirusiosios krūtinę puošė du geležiniai lazdeliniai smeigtukai (pav. 20:4–5). Dar vieno nedidelio žalvarinio lazdelinio smeigtuko dalis buvo rasta galvos srityje (pav. 20:1). Kape rasti ir du žalvariniai paplatinta priekine dalimi žiedai (pav. 20:6–7). Vienas jų buvo rastas ant dešiniosios rankos piršto. Kitas buvo aptiktas mirusiosios dešinėje, arčiau kojūgalio. Pastarasis žiedas, matyt, buvo tik įdėtas į kapą. Mirusiosios galvūgalyje rasta miniatiūrinio lipdytinio puodelio apatinė dalis ir smiltainio verpstukas (pav. 20:8–9).

Vėlyvajame kape rasta žalvarinių diržo apkalų dalių ir geležinio peilio fragmentas. Aptikta diržo sagtis yra stačiakampė, užapvalinta priekine dalimi, su tiesiu trikampiu liežuvėliu. Žalvariniai diržo apkalai ir skirstikliai yra dvipusiai. Jų viduje buvo išlikusios odos.

1996 m. tyrinėtas ir 10-asis Užpelkių kapinynas. Šis laidojimo paminklas tyrinėtas 1985, 1987–1988, 1990–1996 m. Ištirtas 1582 m^2 dydžio plotas, aptiktas 681 radinys. Tyrinėjant kapinyną rasti 88 nedegintų mirusiųjų kapai, 1 degintinis. Taip pat ištirti 6 žirgų kapai bei 3 suplokštėjusių pilkapių liekanos, apeigų vieta – alkvietė. Kapinyno Š kalvelės papėdėje rastos dvi sudaužytų puodų, degėsių bei pelenų užpildytos duobės. Duobėse rasta šukių grublėtu paviršiumi. Didžioji dauguma kapų datuojama IV–VI a., rasta keletas VIII a. pabaigos–XII a. kapų.

Pav. 20. Užpelkių kapinynas, kapas Nr. 86: 1 – lazdelinio smeigtuko dalis, 2 – gintaro karolių vėrinys, 3 – gintaro ir stiklo karolių bei žalvarinių ir sidabrinių įvijų vėrinys, 4, 5 – lazdeliniai smeigtukai, 6, 7 – žiedai paplatintu priekiu, 8 – verpstukas, 9 – miniatiūrinio puodelio dalis (1, 4–5 – geležis, 6–7 – žalvaris, 8 – akmuo).
Fig. 20. Užpelkiai cemetery, grave No 86:1 – fragment of a crook-like pin, 2 – amber necklace, 3 – necklace from amber and glass beads and bronze and silver spirals, 4, 5 – crook-like pins, 6, 7 – rings with a thickened front part, 8 – spindle, 9 – fragment of a miniature cup (1, 4, 5 – iron, 6–7 – bronze, 8 – stone).

Nuo kapinyno kalvelės 500 m į V yra kalva, forma primenanti piliakalnį. Ši kalva yra iškasinėta duobėmis, nukastu P šlaitu. Centrinėje ir R kalvos dalyje yra kaimo kapinaitės, kurias vietos žmonės vadina „maro kapeliais". 1996 m. žvalgant šią kalvą (valant iškastų duobių kraštus) kultūrinio sluoksnio pėdsakų nerasta.

Audronė Bliujienė

Research on Užpelkiai cemetery

In 1996 a research was conducted on Užpelkiai (Kretinga district) cemetery. An area of 84 m^2 was explored; the findings included 3 human inhumations from the 5th–6th centuries as well as 1 destroyed grave dating back to the end of the 8th–beginning of the 10th centuries.

Donatas Butkus

Lazdininkų (Kalnalaukio) kapinyno tyrinėjimai 1996–1997 metais

1996–1997 m. KrKM toliau vykdė Lazdininkų (Kalnalaukio) (Kretingos raj., Darbėnų s-ja) kapinyno tyrinėjimus. Ankstesnių metų rezultatai paskelbti (žr. *ATL 1990 ir 1991 metais,* V., 1992, t. 1, p. 39–41, 81–85; *ATL 1992 ir 1993 metais,* V., 1994, p. 138–145).

Per dvejus tyrinėjimų metus ištirta 330,4 m^2. 1996 m. ištirtas 228,4 m^2 plotas, jame rasta 12 griautinių kapų su akmenų vainikais, surinkta pavienių dirbinių iš suardytų kapų ir atidengtas ankstyvasis kultūrinis sluoksnis. Baigta tyrinėti 1992 m. aptikta duobė Nr. 37. 1997 m. ištirtas 102 m^2 plotas, jame aptiktas 1 griautinis kapas ir baigtas tirti 1992 m. surastas kapas Nr. 10. Prieš tyrinėjimų pradžią ir jų metu naudotas metalo detektorius.

Tyrinėta dviejose vietose: J. Milašienės sodybinio sklypo R pusėje (kapinyno Š dalyje) ištirtas 172 m^2 plotas (perkasos Nr. 29–31, iš jų 102 m^2